

กว่าจะเป็น เพลงชาติไทย...

ร้อยเอก สมเกียรติ เขียวสอาด

แผนกวิชาศิลปะ ส่วนการศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร

“... || สดงการเคารพธงชาติ...ทั้งหมด..ตรง..” คำ ๆ นี้คนไทยเราได้ยินกันมาตั้งแต่จำความได้ โดยเฉพาะทหาร ในเวลาแปดโมงเช้าและช่วงหกโมงเย็นของทุก ๆ วัน

เพลงชาติไทย เป็นเพลงชาติของสยาม ประพันธ์ทำนองโดยพระเจนดุริยางค์ ในช่วงที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ คำร้องฉบับแรก โดยขุนวิจิตรมาตรา ซึ่งแต่งขึ้นภายหลังในปีเดียวกัน และได้มีการแก้ไขเนื้อร้องฉบับปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๒

ครั้นสมัยที่ประเทศสยามยังมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น เพลงที่ใช้ในการถวายความเคารพพระมหากษัตริย์ต่างชาติที่เสด็จฯ เยี่ยมประเทศสยามตามธรรมเนียมสากลก็คือ เพลงสรรเสริญพระบารมี ถึงแม้ว่าเพลงสรรเสริญพระบารมีจะไม่ใช่อะไรของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ แต่ก็มีคนอนุโลมให้เป็นเพลงชาติโดยพฤตินัย

ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎร ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการประกาศใช้เพลงมหาชัย ซึ่งเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เป็นผู้ประพันธ์เนื้อร้อง แต่ไม่ได้รับความนิยมจากประชาชน ใช้อยู่ได้ ๗ วัน จึงมีการเปลี่ยนแปลงเพลงชาติโดยมี พระเจนดุริยางค์ เป็นผู้แต่งทำนอง และใช้เป็นเพลงชาติแทนเพลงสรรเสริญพระบารมี จนถึงปัจจุบัน

จากบันทึกของพระเจนดุริยางค์ กล่าวว่า ราวปลายปี ๒๔๗๔ หลวงนิเทศกลกิจ (กลาง โรจนเสนา) ได้ขอให้พระเจนดุริยางค์แต่งเพลงขึ้นเพลงหนึ่ง ในลักษณะของเพลงลามาร์แซแยส ซึ่งในขณะนั้นพระเจนดุริยางค์มิได้แต่งเพลงตามที่หลวงนิเทศกลกิจขอ เพราะในขณะนั้นมีเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นเพลงชาติอยู่แล้ว ภายหลังหลวงนิเทศกลกิจได้ทำการติดต่อให้แต่งเพลงอีกหลายครั้ง แต่พระเจนดุริยางค์ก็บอกปฏิเสธทุกครั้ง ทั้งการจะแต่งเพลงนี้ก็ไม่มีคำสั่งของทางราชการ ประกอบกับช่วงเวลานั้นก็มีข่าวลือเรื่องปฏิวัติ เพราะพระเจนดุริยางค์สงสัยว่าการที่หลวงนิเทศกลกิจขอร้องให้แต่งเพลงนี้จะเกี่ยวข้องกับการเมือง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ ๕ วัน ซึ่งพระเจนดุริยางค์ทราบภายหลังว่า หลวงนิเทศกลกิจ เป็น ๑ ในคณะราษฎรด้วย และได้มาขอร้องให้พระเจนดุริยางค์ช่วยแต่งเพลงชาติ โดยอ้างเป็นความต้องการของคณะผู้ก่อการ พระเจนดุริยางค์จึงปฏิเสธได้ยาก เพราะเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองในเวลานั้นอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พระเจนดุริยางค์ใช้เวลาแต่งเพลง รวม ๗ วัน และแต่งเสร็จในวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ขณะนั้นบรรดาสายบางขุนพรหม-ท่าเตียน เพื่อไปราชการที่สวนมลิศวัน พระเจนดุริยางค์ได้เรียบเรียงเสียงประสานเพลงชาติให้วงดุริยางค์กองทัพอากาศ โดยมอบโน้ตเพลงชาติฉบับนี้ให้กับหลวง

นิเทศกลกิจเพื่อนำไปบรรเลง ในการบรรเลงดนตรีที่พระที่นั่งอนันตสมาคม ในสัปดาห์เดียวกัน พร้อมกับปิดบังชื่อเพลงเป็นความลับ ต่อมาหนังสือพิมพ์ศรีกรุงได้ลงข่าวเรื่องการแต่งเพลงชาติขึ้นใหม่ โดยลงข่าวว่า พระเจนดุริยางค์เป็นผู้แต่งทำนองเพลงนี้ จึงทำให้พระเจนดุริยางค์ถูกเจ้าพระยาวรวงศ์พัฒนเสนาบดีกระทรวงวัง ดำหน้อยอย่างรุนแรง ต่อมาพระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี ได้ชี้แจงว่า ท่านและสมาชิกผู้แทนราษฎรเป็นผู้คิดให้แต่งเพลงนี้ แต่พระเจนดุริยางค์กลับได้รับคำสั่งปลดจากราชการให้รับเบี้ยบำนาญ ฐานรับราชการครบ ๓๐ ปี และหักเงินเดือนครึ่งหนึ่งเป็นบำนาญ อีกครึ่งหนึ่งที่เหลือเป็นเงินเดือน โดยให้รับราชการต่อไปในอัตราเงินเดือนใหม่ ในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน ส่วนเนื้อร้องของเพลงชาตินั้น คณะผู้ก่อการได้ให้ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญนาคพันธ์) เป็นผู้ประพันธ์ ซึ่งคำร้องที่แต่งขึ้นมีความยาว ๒ บท และตีพิมพ์โดยโรงพิมพ์ศรีกรุง แจกจ่ายได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไป แต่เพลงฉบับนี้ก็ยังไม่ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่าเป็นเพลงชาติ โดยมีการร้องต่อ ๆ กันมา โดยไม่มีใครรู้ที่มาชัดเจน ซึ่งปรากฏว่า มีการคัดลอกเนื้อเพลงชาติของขุนวิจิตรมาตราส่งเข้าประกวดเนื้อเพลงเป็นเพลงชาติฉบับราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยอ้างตนเองเป็นผู้แต่ง

เนื้อร้องที่ขุนวิจิตรมาตราประพันธ์ฉบับแรก ก่อนมีการแก้ไขเมื่อมีการส่งเข้าประกวดเนื้อเพลงชาติฉบับราชการ

เพลงชาติไทยฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๔ (บทที่ ๑ และบทที่ ๒)

แผ่นดินสยามนามประเทืองว่าเมืองทอง
สืบชาติไทยดึกดำบรรพ์บุราณลงมา
บางสมัยศัตรูจู่มารบ
ตะลุมเล็ดหมายมุ่งผดุงไผ่

ไทยเข้าครองตั้งประเทศเขตแดนสง่า
ร่วมรักษาเอกราชชนชาติไทย
ไทยสมทบสวนทัพเข้าขับไล่
สยามสมัยบุราณ รอดตลอดมา

อันดินแดนสยามคือว่าเนื้อของเชื้อไทย
เอกราชคือกระดูกที่เราบูชา
ยึดอำนาจภูมิสิทธิ์อิสสระเสรี
เอาเลือดล้างให้สิ้นแผ่นดินของไทย

น้ำรินไหลคือว่าเลือดของเชื้อข้า
เราจะสามัคคีร่วมมีใจ
ใครย่ำยีเราจะไม่ละให้
สถาปนาสยามให้เทิดชัยไชโย

เพลงชาติสยามฉบับราชการ พ.ศ. ๒๔๗๗

บทที่ ๓ และบทที่ ๔

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ รัฐบาลได้จัดประกวดเนื้อเพลงชาติใหม่ ผลปรากฏว่าเนื้อร้องของขุนวิจิตรมาตรายังคงได้รับการรับรองให้ใช้ต่อ แต่มีการเพิ่มเนื้อร้องเข้าต่อท้ายอีกสองบท (แต่ละบทมีความยาว ๘ ววรรค) ทำให้เนื้อร้องเพลงชาติยาวมาก เพราะเนื้อร้องเพลงชาติของเดิม ของขุนวิจิตรมาตรามีความยาวถึง ๒ บท (๑๖ ววรรค) เมื่อรวมกับเนื้อของนายฉันท จึ่งทำให้เนื้อร้องเพลงชาติทั้งหมดมี ๓๒ ววรรค ถ้าจะร้องเพลงชาติให้ครบทั้งสี่บท ต้องใช้เวลาร้องถึง ๓ นาที ๕๒ วินาที (ยังไม่รวมดนตรีนำแต่ละบทอีก ๓๒ วินาที) ในขณะนั้นคนไทยส่วนใหญ่จึงนิยมร้องเนื้อเพลงชาติของขุนวิจิตรมาตรา และต่อมาภายหลังไม่มีการร้องเพลงเหลือแต่การบรรเลงเพลงชาติเท่านั้น

เพลงชาติสยาม เนื้อร้อง พ.ศ. ๒๔๗๗ (ฉันท ขำวิไล) ผู้ประพันธ์ (บทที่ ๓ และบทที่ ๔)

เหล่าเราทั้งหลายขอน้อมกายถวายชีวิต
ที่พ่อแม่ผู้ยอมม้วยด้วยพยายาม
แม้ถึงภัยไทยด้วยจนย่อยยับ
ควรแก่นามงามสุดอยุธยา
เหล่าเราทั้งหลายเลือดและเนื้อเชื้อชาติไทย
ประคับประคองป้องสิทธิ์อิสสระเสรี
จะสิ้นชีพไว้ชื่อให้ลือลั่น
มีไมตรีดียิ่งทั้งหญิงทั้งชาย

รักษาสีทธิอิสสระ ณ แดนสยาม
ปราบเสี้ยนหนามให้พินาศสืบชาติมา
ยังกู้กลับคงคืนได้ชื่นหน้า
นั้นมิใช่เราจะสนหมดคนดี
มิให้ใครเข้าเหยียบบ่่าขย่ำขี้
เมื่อภัยมีช่วยกันจนวันตาย
ว่าไทยมั่นรักชาติไม่ขาดสาย
สยามมิวายผู้มุ่งหมายเชิดชัยไชโย

เพลงชาติสยามฉบับสังเขป พ.ศ. ๒๔๗๘

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ รัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนา ได้ออกระเบียบการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีและเพลงชาติ บังคับใช้ ๑๕ กุมภาพันธ์ ปีเดียวกัน ระบียบดังกล่าวได้กำหนดให้แบ่งการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีและเพลงชาติออกเป็น ๒ แบบ คือ การบรรเลงแบบพิสดาร (บรรเลงแบบตามความยาวปกติเต็มเพลง) และการบรรเลงแบบสังเขปในกรณีเพลงชาตินั้น ได้กำหนดให้บรรเลงเพลงชาติฉบับสังเขปในการทำพิธีที่เกี่ยวข้องกับประชาชนสโมสรสันนิบาตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพิธีปกติ ส่วนการบรรเลงแบบเต็มเพลงนั้นให้ใช้ในงานพิธีใหญ่เท่านั้น

ท่อนของเพลงชาติที่ตัดมาใช้นับบรรเลงแบบสังเขปนั้น คือท่อนขึ้นต้น (Introduction) ของเพลงชาติ (เทียบเนื้อร้องเพลงชาติฉบับปัจจุบันคือตั้งแต่ท่อน สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี จนจบเพลง) ความยาว ๑๐ วินาที ไม่มีการร้องประกอบ

เพลงชาติไทย พ.ศ. ๒๔๘๒ - ปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ **ประเทศสยาม** ได้เปลี่ยนชื่อเป็น **ประเทศไทย** รัฐบาลจึงได้จัดประกวดเนื้อร้องเพลงชาติไทยใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงชื่อประเทศ โดยกำหนดเงื่อนไขยังคงใช้ทำนองของพระเจนดุริยางค์ ดั้งเดิม แต่กำหนดให้มีเนื้อร้องความยาวแค่ ๘ ววรรคเท่านั้น และให้มีคำว่า “ไทย” ซึ่งเป็นชื่อประเทศอยู่ในเนื้อเพลงด้วย ต่อมาเนื้อร้องของ พันเอก หลวงสารานุประพันธ์ ซึ่งชนะเลิศการประกวดแต่งเนื้อร้องเพลงชาติรัฐบาลไทยจึงได้ประกาศรับรองให้ใช้เป็นเนื้อร้องเพลงชาติไทยโดยแก้ไขคำร้องจากต้นฉบับที่ส่งประกวดเล็กน้อย ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ และใช้มาจวบจนปัจจุบัน

การประกวดเพลงชาติครั้งนี้ได้ปรากฏหลักฐานว่ามีผู้มีชื่อเสียงทางการเมืองการประพันธ์เข้าร่วมประกวดหลายท่าน เช่น เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี, แก้ว อัจฉริยะกุล, ชิต บุรทัต และศิลปินอีกหลายท่าน

เนื้อเพลงฉบับราชการ ปัจจุบัน

ทำนอง พระเจนดุริยางค์

คำร้อง พันเอก หลวงสารานุประพันธ์ (เข้าประกวดในนามกองทัพบก)

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย

อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล

ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด

สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี

เป็นพระราชรัฐ ไผ่ของไทยทุกส่วน

ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี

เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่

เถลิงประเทศชาติไทย ทวี มีชัย ชโย

ในข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ มาตรา ๓ การบรรเลงเพลงเคารพ ได้ระบุถึงการบรรเลงเพลงเคารพในส่วนของเพลงชาติไว้ว่า เพลงชาติจัดเป็นเพลงเคารพด้วยแต่ตรง ใช้บรรเลงแสดงความเคารพต่อธงประจำกองทหาร ธงประจำกองยุวชนทหาร ธงชาติประจำสำนักงานของรัฐบาล ในขณะขึ้นและลง ธงราชนาวีประจำเรือใหญ่ในขณะทำพิธีขึ้นลง เพลงชาติจะใช้บรรเลงเชิญธงขึ้นสู่ยอดเสา ในเวลา ๐๘๐๐ และบรรเลงเชิญธงลง ในเวลา ๑๘๐๐

บรรณานุกรม

บุญตา เขียนกุล. ดนตรีในพระราชพิธี. กรุงเทพฯ: ดอกเบญ. ๒๕๔๘

พิชัย ปรัชญานุสรณ์. ดนตรีและนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖.

อาคม สายาคม. รวมนานิพนธ์ของนายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญกรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๔๕.